

Hidradenitis suppurativa

Hidradenitis suppurativa on sairaus, jota kutsutaan myös nimellä hidradeniitti (märkivä hikirauhastulehdus) tai taiveakne (1). Hidradenitis suppurativa on krooninen, tulehduksellinen ihosairaus, joka johtuu immuunijärjestelmän häiriöstä (1-4). Sitä sairastaa arviolta noin 1 prosentti eurooppalaisesta väestöstä (2-4,6).

Hidradenitis suppurativa oireilee tavallisesti toistuvina tulehduksina paikoissa, joissa on runsaasti hikirauhasia, kuten kainaloiden ja nivusten ympärillä sekä paikoissa, joissa iho hankaa yhteen, kuten rintojen alla, pakaroissa ja sisäreisissä (2,3,7). Vaikeammalle tautimuodolle on tyypillistä kivuliaat märkäpesäkkeet ja niitä yhdistävät ihonalaiset ontelot, joista saattaa erittyä pahanhajuista nestettä (2-5). Hidradenitis suppurativan on osoitettu vaikuttavan alentavasti tautia sairastavan elämänlaatuun ja työ- ja toimintakykyyn (7-11).

Sairauden syyt

Sairauden tarkkaa syytä ei tunneta, mutta tutkimustulokset osoittavat, että karvatupen immunologiset tai rakenteelliset poikkeavuudet saattavat vaikuttaa taudin kehittymiseen (4,12-14). Hidradenitis suppurativa ei tartu eikä se ole infektion aiheuttama. Se ei myöskään liity huonoon hygieniaan, mikä on yleinen väärinkäsitys (15).

Tutkimustulosten mukaan hidradenitis suppurativan aiheuttamat paiseet johtuvat karvatuppien tukkeutumisesta mm. kainaloiden ja nivusten alueella sekä ympäröivän kudoksen kroonisesta tulehduksesta (4,12-14). Taudin yleisimmät riskitekijät ovat ylipaino ja tupakointi (7). Näiden riskitekijöiden ja taudin vaikeusasteen välillä näyttäisi olevan yhteys (16,19).

Hidradenitis suppurativa puhkeaa yleensä nuorilla aikuisilla (17) ja noin 30 prosentilla tautia esiintyy myös suvussa (3). Naiset sairastuvat noin kolme kertaa todennäköisemmin kuin miehet. Naisilla tauti aktivoituu usein kuukautisten yhteydessä (16-18). Suurimmalla osalla potilaita hidradenitis suppurativa oireilee jaksoittaisesti ja taudin aktiivisessa vaiheessa tyypillisimmät oireet ovat kipu ja vuotavat paiseet (3,17). On myös viitteitä siitä, että joillakin hidradenitis suppurativaa sairastavilla tauti on etenevä, jolloin oireet ajan myötä lisääntyvät/yleistyvät (19).

Oireet

Hidradenitis suppurativa alkaa tavallisesti vähitellen aiheuttaen kutinaa ja punoitusta ja mahdollisesti myös liukahikoilua. Tämän jälkeen ilmestyy usein yksi tai muutama punoittava pinnallinen, pieneltä paiseelta vaikuttava kivulias kyhmy. Kyhmy kasvaa ja saattaa märkiä. Useat kyhmyt voivat muodostaa yhtenäisen ihonalaisen märkäontelon, jossa on yksi tai useampia aukkoja (3).

Lievissä tapauksissa hidradenitis suppurativa aiheuttaa yksittäisiä paiseita, kivuliaita kyhmyjä ja märkää erittäviä pesäkkeitä kainaloissa, nivusissa, rintojen alla,

pakaroissa tai sisäreisissä. Kyhmyt ovat usein aluksi kiinteitä ja herneenkokoisia ja usein sairautta saatetaan virheellisesti luulla akneksi (2,3,7).

Keskivaikeissa tapauksissa hidradenitis suppurativa aiheuttaa uusiutuvia paiseita useilla alueilla. Tauti voi myös aiheuttaa arpimuodostusta, jos se on oireillut pitkäaikaisesti tai toistuvasti samassa kohdassa (2,3,7).

Vaikeissa tapauksissa hidradenitis suppurativa aiheuttaa laajalle alueelle levinneitä paiseita ja märkäpesäkkeitä, jotka voivat olla kivuliaita ja kehittyä syviksi nestettä kerääviksi ihon alla yhdistyviksi märkäonteloiksi. Kyseiset ihoalueet voivat puhjetessaan erittäin epämiellyttävän hajuista märkää (2,3,7).

Samanaikaisesti hidradenitis suppurativan kanssa esiintyy usein myös muita sairauksia, ns. liitännäissairauksia. Näitä voivat olla mm. masennus, akne, metabolinen oireyhtymä, Crohnin tauti, spondylartropatiat, pyoderma gangrenosum ja okasolusyöpä (5,7,11,16,20).

Hoito

Taudin aiheuttamat paiseet voivat uusiutua ja muuttua pahemmiksi ajan myötä (19). Siksi on tärkeää, että tauti diagnosoidaan ja asianmukainen hoito aloitetaan mahdollisimman varhain (4). Oireista kannattaa kertoa ihotautilääkärille, joka pystyy tekemään tarkan diagnoosin.

Tällä hetkellä ei ole lääkettä, jolla olisi virallinen, viranomaisten myöntämä ja tutkimusnäyttöön perustuva käyttöaihe hidradenitis suppurativan hoitoon. Tämän sairauden hoidossa käytetään kuitenkin erilaisia antibiootti-valmisteita. Naiset voivat joskus hyötyä mieshormonien vastavaikuttavasta (antiandrogenisesta) ehkäisyvalmisteesta. Kookkaimmat paiseet pyritään avaamaan kirurgisesti. Paiseisiin voidaan myös ruiskuttaa kortisonia (esim. triamsinolonia) tulehduksen rauhoittamiseksi (1,2,4).

Vaikeammissa tapauksissa käytettäviä hoitoja ovat muun muassa rifampisiini-klindamysiini –antibioottiyhdistelmähoito (2,4), dapsoni, asitretiini, suun kautta otettava kortisoni sekä siklosporiini (1). Valikoiduissa tapauksissa koko märkivä alue voidaan avata ja/tai poistaa kirurgisesti (1,2,4). Lääkkeellisen hoidon ja kirurgian yhdistelmä on vaihtoehto laajasti levinneelle taudille (2).

Lääkkeellisen hoidon tavoitteena on oireiden lievitys. Kirurginen hoito rauhoittaa parhaimmillaan taudin pysyvästi leikkauskohdasta, mutta oireet voivat palata leikkausalueen ulkopuolelle. Krooniseen sairauteen voi liittyä masennusta, jonka hoito on myös huomioitava (1,2,4).

Linkki tekstin lähteisiin:

<https://iholiitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/b2e927d5d7c83d5b6055ed4584b56687/1425886202/application/pdf/2072953/Hidradenitis%20suppurativa%20%C3%A4hteet.pdf>